

Investice do periferie: (Ne)promarněná příležitost Závěry debaty u kulatého stolu 10.11. 2018

ÚVODNÍ RÁMEC A DŮVODY USPOŘÁDÁNÍ DISKUSE A CÍL

Platforma podnikatelů pro zahraniční rozvojovou spolupráci (PPZRS), za významné podpory think-tanku ALTEREKO a Svazu průmyslu a dopravy ČR, uspořádala dne 10.11. 2018 veřejnou debatu u kulatého stolu. Na téma „Investice do periferie: (ne)promarněná příležitost“ v dříve prioritních zemích české ZRS. Diskutovalo celkem patnáct účastníků v panelu s Dagmar Kuchtovou, generální ředitelkou SP ČR, Miroslavem Novákem, hlavním ekonomem společnosti Akcenta a Věrou Venclíkovou z PPZRS.

Důvodem diskuse byly aktuální otázky, zda a jak přistupovat ke komerční návaznosti na dlouhodobou, ale v r. 2018 končící rozvojovou intervenci v Mongolsku, Srbsku a Kosovu. Účastníci dvoudenního ekonomického fóra [Malá země, velká výzva: Zpátky na vrchol](#), kteří se k diskusi přidali, měli za sebou různorodé debaty o budoucnosti podnikání, včetně růstu významu rozvojových trhů, nebo očekávaných změn v hodnotových řetězcích. Rámecem pro pohledy na rozvojovou pomoc z podnikatelského hlediska byl poslední dopolední panel, který upozornil na rizika ztráty kontaktu s inovačním prostředím a problém českých firem podnikat s vysokou přidanou hodnotou.

Jednou z možných cest z této strategické pastí současného exportu do západních zemí je vstup na zahraniční rozvojové trhy, mimo jiné i účastí v projektech Zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS). Podklady ve formě brožury, která obsahovala informace o celkové situaci v daných zemích se závěry, zda zde investovat a proč ano, či ne, byly odrazovým můstkem pro obecnější diskusi s jednoznačnými závěry:

1) V OBECNÉM HODNOCENÍ

- Je důležité vnímat zahraniční rozvojovou spolupráci jako součást zahraničně-obchodní politiky, protože připravuje půdu pro návazné komerční aktivity. Projekty ZRS se obvykle věnují řešení rozvojových potřeb země a nesoustředí se na podporu ekonomiky a jejího růstu. Přesto vytváří podmínky pro vstupu českých firem a jejich kapitálu na trh.
- V českém podnikatelském prostředí chybí kvalitní informační zdroj s orientací na rozvojové trhy. Existuje však možnost orientovat se přes sociální sítě, zejména Twitter a LinkedIn, o což se PPZRS v posledních dvou letech pokouší ve spolupráci se svou členskou základnou. Zaznamenává také zajímavé reakce na svoji stránku na Facebooku, která však nemá mnoho firemních uživatelů, takže slouží spíše pro popularizaci ZRS a komerčně investičních aktivit v rozvojových zemích.
- Pokud by se měla zvýšit účast firem na rozvojových projektech většího rozsahu, jak české, tak i multilaterální pomoci, měli by se podnikatelé pustit do vytváření aliancí a to nejen s českými partnery, ale i na úrovni EU.

- Na otázku, zda vůbec mají české firmy motivaci vstupovat do projektů české ZRS, případně se věnovat vlastním investicím ve třetích zemích, bylo doporučeno na vytvoření relevantního "ekosystému", který by mohl reagovat na poptávku oficiální politiky ZRS a následovat její výsledky komerční cestou podobně, jako to činí podnikatelé z ostatních starých členských zemí EU. Tímto směrem se ubíraly aktivity Platformy podnikatelů pro ZRS. Diskutující panelisté konstatovali, že je to dlouhodobá záležitost.

2) ZPĚTNÁ VAZBA

- Z debaty jednoznačně plyne pokračovat v různorodé podpoře firem i jednotlivců se zájmem o rozvojové aktivity, ať už ve formě účasti na projektech ZRS ČR, tak i ve vlastních záměrech směřujících k investicím.
- Důležitá je pro firmy také účast na projektech zahraničních multilaterálních dárců. Jejich podmínky jsou však podmíněny praxí v podobných zakázkách, tj. projektová zkušenost z místa rozvojové intervence a finanční rozsah projektu na €10 mil. Toto je začarovaný kruh, který mohou přerušit jen dostatečně rozsáhlé projekty české ZRS s využitím plánovaného zapojení soukromého kapitálu anebo čerpání úvěrů z evropských investičních nástrojů apod.
- Velká nedůvěra k investičním projektům na rizikovějších trzích je živena dramatickými politickými zprávami, které mnohdy zkrusují skutečnou situaci v zemi, včetně podnikatelského prostředí. Podnikatelům chybí objektivní souhrnné informace o dění v dané zemi vč. průběžných aktivit ostatních dárců, zejména bilaterálních (vytvářejí konkurenční prostředí i pro dodavatele a budoucí aktéry místního trhu).
- Silná expozice českého zahraničního obchodu na EU (cca 84 %) a na Německo (1/3 exportu) a provázanost s hospodářským cyklem v eurozóně nevyužívá dostatečně potenciál českých firem ke zvyšování přidané hodnoty.
- Přestože předmětem zahraniční rozvojové spolupráce je především řešení rozvojových potřeb dané země a její směřování k ekonomické nezávislosti na rozvojové pomoci, jedním z jejích efektů je zvyšování povědomí o ČR v místě, přenos know-how vázaného na české normy a technologie a vytváření příznivého prostředí pro vzájemný obchod.
- Podpora odpovědného vládnutí projekty ZRS vede země třetího světa k lepšímu využívání vlastních zdrojů pro ekonomický růst. Povede také k nárůstu poptávky po zboží a službách. Partnerství místního a zahraničního investora povede ke zlepšení podnikatelského prostředí včetně investičních podmínek. S námi nebo bez nás, více a více podniků v těchto zemích se postupně stanou přijatelnými obchodními partnery.

3) VYHLÍDKY DO BUDOUCNA

- Pokud se česká zahraniční politika, včetně ZRS bude i nadále věnovat snižování rizik v přístupu na nové zahraniční trhy, přispěje časem ke zlepšení celkové konkurenceschopnosti ČR.
- Řešením pro obtížný přístup na trhy třetích zemí je tvorba podnikatelského, ekonomického partnerství a to nejen finanční podporou, ale i projekty transferu know-how a poradenstvím.
- Rozvojové projekty oficiální české pomoci rozvojovým zemím by se měly více zaměřit na využití technických a realizačních zkušeností českých firem např. v oblasti vodohospodářství a ochrany vod, technologií pro ochranu životního prostředí, dopravní infrastruktury, energetiky.
- Přínosem do budoucího směřování k lepší komerční návaznosti na českou rozvojovou pomoc bude zlepšení práce se zahraničními studenty, příjemci rozvojových stipendií, kteří v ČR studují. Systém poskytování této podpory nezohledňuje jejich uplatnění po návratu do vlasti z hlediska rozvojových potřeb země. Také jejich nabídka, např. ve formě kontaktní databáze pro případnou poptávku čs. firem není v poslední době dobře podchycena.

- V duchu závěrů dvoudenní konference, která předcházela kulatému stolu, došli debatující k doporučení, že bude užitečné v dalším možném programovém období politiky ZRS nezůstávat v klasických mezích témat rozvojové pomoci, ale více podporovat propojení mladých rostoucích či nově budovaných trhů s pokrokovými projekty reflektujícími celosvětové změny dané rozmachem umělé inteligence, digitalizací běžných procesů ve výrobě atp.